

Sammlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 146 2025

I distribution:
Eddy.se

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda H. Rugg
Berlin: Stefanie von Schnurbein
Göteborg: Åsa Arping
Köpenhamn: Johnny Kondrup
Lund: Torbjörn Forslid
München: Joachim Schiedermaier
Oslo: Elisabeth Oxfeldt
Stockholm: Anna Albrektson, Thomas Götselius
Tartu: Daniel Sävborg
Umeå: Maria Jönsson
Uppsala: Torsten Pettersson
Zürich: Klaus Müller-Wille
Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Ingeborg Löfgren (uppsatser) och Tim Berndtsson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word via tidskriftens Publicera-sida: <https://publicera.kb.se/samlaren/about/submissions>. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Artiklarna i nästa årgång av *Samlaren* kommer att publiceras löpande online, allt eftersom de accepteras. De artiklar som publiceras före december 2026 kommer att ingå i *Samlaren* 2026. Sista inlämningsdag för recensioner är 1 september 2026. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <https://publicera.kb.se/samlaren/index>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften. Tidigare årgångar av tidskriften finner man här: <https://svelitt.se/samlaren/browse.html>.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978–91–87666–45–2

ISSN 0348–6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2026

konsekventa snarare än det konsekventa? Om det är hårklyverier, så är det också en ingång till en fråga eller ett tema som kunde formuleras som antifascismens fascism. En passage som avhandlingen återkommer till flera gånger är intressant i det perspektivet. Den är hämtad ur *Besk brygd* och inleder kappan: ”Du människa, som i denna stund med en axelryckning slår igen min bok och lägger undan den för att återgå till din dagstidning – gör det inte, just för dig, just till dig talar jag – just dig gäller detta. Du har en bödel inom dig liksom jag och om din bödel inte hotar dig med död, så mycket värre kanske” (13). Här upprättas ett inre hot: det finns någon inne i dig som måste bekämpas. Vad textjaget uppmanar till motstånd mot är egentligen inte den inre bödeln, utan tidningsläsarens passivitet: att reagera med en småborgerlig axelryckning, att inte göra någonting. Det som indirekt frammanas är resolut beslutsamhet, bestämd handlingskraft, som ett nödvändigt svar på den inre bödeln.

Det finns, som Perera visar, fler exempel hos Tuominen på den attityden. Idealet om ”böcker liknande piskrapp” (34) hör hit, liksom tankegången ”om bara människan försvunne” (art 2, 51) i *Besk brygd* – det vill säga idén om utplånandet som en önskvärd möjlighet. Eller, talet i ”Bara en hund”, om ”ett livstillstånd där jag verkligen hör hemma, där jag bara genom att leva helt enligt min egen natur kunde bli kvitt denna fasa” (114 f). Den fråga som dessa exempel (på handlingskraft, entydighet, utplåning, naturtillståndets sanning) väcker är om det inte finns en fascistisk tendens i Tuominens egna *estetiska* ideal. Perera snuddar vid den frågan, men viker som jag uppfattar det ändå undan från den. I slutändan är det som att behovet av rätt svar – en antifascistisk poetik – gör att det andra måste sorteras bort. Vilket öppnar sig mot en intressant förklaring: är det den litteraturvetenskapliga institutionen eller genren som, i sitt behov av resultat och entydighet, är fascistisk? Det vore givetvis en överdrift att påstå det, men överdrifter kan ofta snudda vid något sant.

Men även om det skulle vara så, är Pereras essäistiska hållning ett bra motgift: en form av antifascism inympad i den fascistiska apparaten. I slutändan går det inte att hävda något annat än att hennes utredning av antifascismen hos Tuominen är noggrann, öppen, produktivt prövande, genomgående kompetent och därför, trots mina försök till kritiska frågor, mycket övertygande.

Sven Anders Johansson

Maria Renman, *Joel Petterssons folklivsprosa*. Åbo Akademi. Åbo Akademis förlag. Åbo 2025.

Joel Pettersson (1892–1937) var en åländsk bondson, konstnär och självlärd författare, verksam under de första decennierna av 1900-talet. Under sin livstid publicerade han endast några enstaka bidrag i tidningar. Pettersson dog på Grelsby mentalsjukhus 1937 och hans efterlämnade papper donerades till Ålands landskapsarkiv. Därefter gick det en ansevärd tid före materialet åter såg dagens ljus. Petterssons ”litterära kvarlätenheter består [alltså] av manuskript som oordnade låg i en kartong i Ålands landskapsarkiv till närmare fyrtio år efter hans död”, summerar Maria Renman i inledningen till sin doktorsavhandling. Först framme var den åländska författaren Valdemar Nyman, som i början av 1970-talet samlade, redigerade och publicerade fyra volymer Pettersson. Utgivningsarbetet fortsatte på 1990- och 2000-talen med ytterligare fyra utgåvor prosatexter sammanställda av förlagsredaktören Ralf Svenblad. Svenblad har också gett ut en samling pjäser av Pettersson.

Även i sin redigerade form är Petterssons texter till sin karaktär mycket varierande, mångfacetterade och associativa, repetitiva och tidvis även fragmentariska. Texterna spretar i många riktningar och är fulla av sidospår, kommentarer och utvikinngar. De laborerar med många genrer och perspektiven skiftar i snabb takt. De låter sig inte inordnas i ett enhetligt berättarmönster och kan därför beskrivas som ”ofullbordade”, menar Renman. Att ge en sammanfattande bild av det petterssonska författarskapet är med andra ord en sann utmaning.

Renman formulerar avhandlingens centrala påstående enligt följande: ”Min tes är att i prosatexterna förkroppsligas kunskapssökandets tematik som en process.” (s. 15) Det är många led att hålla reda på: kunskapssökande, tematik, förkroppsligande, process. Lite tidigare (s. 12) har målet uttryckts på ett lite enklare sätt: Renman studerar Petterssons poetik ”med fokus på kunskapssökandets uttryck och funktion i prosan”. Hon närmar sig det konstnärliga skapandet som ett epistemologiskt projekt. Forskningsfrågorna är på en hög abstraktionsnivå: hur förverkligas den epistemologiska funktionen i prosan? Hur förkroppsligas kunskapssökandet i ett till form och innehåll mångfacetterat författarskap? Och slutligen: hur formar sig en litteratur som enligt Renman befinner sig i brytningspunkten mellan modernism och folk-

livsskildring, biografisk verklighet och fiktiv värld? Renman utgår från de av Nyman och Svenblad redigerade volymerna men stöder sig ställvis också på det återstående arkivmaterialet som består av längre berättelser, korta odaterade texter samt textfragment. Texterna hon undersöker är från åren 1915–1925.

Avhandlingen tar sig an ett författarskap som endast enstaka forskare har intresserat sig för och då främst från ett biografiskt perspektiv. Det finns ytterst lite litteraturvetenskaplig forskning om detta egenartade författarskap, ingen har heller tidigare vågat sig på en helhetsbild av det slag Renman eftersträvar. Här finns med andra ord en tydlig forskningslucka att fylla. Pettersson texter är dessutom intensiva och levande, även uppfinningsrika och egenartade. Han beskriver människor i sin omgivning och livet i en liten bygemenskap, skildrar skönheten och fullheten i det lantliga livet och i naturen, gör skarpa iakttagelser av sociala normer och strukturer, irrar sig i fantasier av diverse slag, med mera. "Jaget" som framträder i texterna är flerfaldigt och splittras i ett "du" eller "pojken". Detta gör det problematiskt att läsa berättelserna som rena självbiografiska texter, menar Renman.

Avhandlingen består av en inledning samt tre analyskapitel med ett antal underkapitel. I inledningen beskrivs Joel Petterssons författarskap och materialläget, texternas utgivningshistoria och de redigerade utgåvornas relation till varandra. Här återger Renman avhandlingens viktigaste teoretiska utgångspunkter och placerar Petterssons texter inte bara i en finlandssvensk utan också nordisk och allmäneuropeisk litterär kontext. I analyskapitel 2, "Att iscensätta narrativ" studerar hon biografiska texter och texter som problematiserar skapandets tematik samt redogör för Petterssons språkbruk. I kapitel 3 undersöker Renman berättelser som gestaltar folklivet på landsbygden och i kapitel 4 diskuterar hon hur det epistemologiska förhåller sig till etik och estetik i Petterssons prosa. I kapitlet blickar Renman också ut mot Petterssons övriga konstnärliga verksamhet och hur den knyter an till prosans kunskapssökande dimension. Avhandlingens viktigaste resultat sammanfattas i en slutdiskussion.

Avhandlingens disposition är okonventionell och jag kommer att återkomma till detta. Men redan här kan konstateras att så tidigt som i kapitel fyra "En folklivspoetik" ger Renman läsaren en första sammanfattning av arbetet och kommer med dess viktigaste slutsatser. Kapitlet lyfter fram gen-

rerikedomen och genrekonfrontationerna i författarskapet, hur författaren använder sig av ironi i sitt kunskapssökande projekt, hur det estetiska och etiska förenas och hur den moderna tiden gör sig påmind i Petterssons produktion. Kapitlet belyser på ett mångsidigt sätt de viktigaste kännetecknande dragen i författarskapet. Det tangerar också en annan del av Petterssons konstnärskap, marionettdockorna han tillverkade, som en del av skapandeproblematiken och hans utforskande av den mänskliga kroppen.

Arbetets teoretiska fundament vilar på den ryska litteraturvetaren Michail Bachtin vars synpunkter och begrepp uppdateras genom nedslag i nyare forskning som bygger vidare på Bachtins tankar och texter. Renman tangerar såväl Bart Keunens av kognitiv psykologi och postklassisk narratologi influerade syn på Bachtin som Joy / Jay Ladins taxonomi över kronotoper. Hon hämtar verktyg också från genreteori, närmare bestämt från forskare såsom Alastair Fowler, Jean-Marie Schaeffer och Bachtin. De använda metoderna är textanalys, närläsning och komparation.

Undersökningen präglas av en myckenhet av perspektiv och begrepp. De mest framträdande och centrala är kronotop, grotesk, genre, karneval, det dialogiska, författarinstantans och modernitet/modernism. Genrer ser Renman som "potentiella bärare av idéer och föreställningar om att vara människa och om den värld människan lever i." (s. 19) Medan kronotoper utgör "den kärna i vilken den utomlitterära världen möter textens verklighet, frilägger underliggande meningssammanhang och skapar nya betydelser" (s. 28) fångar grotesken in "en form för den epistemologiska strävan som förkroppsligas i texten". (s. 32) Även många andra begrepp och aspekter träder fram under arbetets gång. Det för Petterssons texter typiska, kluvna jaget undersöks både som en dialogisk författarinstantans och en mångtydig självbiografisk referent. Renman tangerar texternas metaaktivitet, tar till performativ biografism, skildrar textnätverk, med mera. Studien visar på en god kännedom om forskningen i de många, divergerande ämnen som tas upp i avhandlingen.

Sedd mot den tämligen omfattande teoretiska bakgrunden är det besynnerligt att Renman i sin titel varken lyfter fram den för avhandlingen centrala epistemologiska utgångspunkten eller rättingången mellan modernism och folklivsskildring i författarskapet som hon menar att präglar författarskapet. Avhandlingen heter rätt och slätt *Joel*

Petterssons folklivsprosa trots en av dess centrala teser är att Petterssons texter undflyr klassificeringar.

Renman har två hypoteser, 1. att Joel Petterssons författarskap kan läsas som ett epistemologiskt projekt samt 2. att författarskapet förekommer i gränslandet mellan folklivsskildring och modernism. Utgångspunkterna för avhandlingen är ambitiösa och intressanta. De bachtinska begreppen, särskilt kronotopen både i dess ursprungliga såväl som dess uppdaterade form, ter sig som rimliga, tillräckliga och fruktbara verktyg för projektet. Renman vill kombinera liv och dikt på ett sätt som inte resulterar i en direkt biografisk tolkning, men inte heller lösgör sig från den totalt. Jag uppskattar Renmans strävan att lyfta fram litteraturens existentiella och etiska dimensioner samt värdesätter hennes ambition att forska i ett säreget, förbisett författarskap. Premisserna för arbetet är med andra ord goda.

Däremot finns det en hel del att önska i sättet hur ämnet och forskningsproblemen avgränsas samt i hur undersökningen genomförs. Mängden teoretiska ingångar och begrepp kombinerat med ett mångfacetterat författarskap bidrar till att avhandlingen ger ett kalejdoskopiskt intryck. Där läsaren förväntar sig avgränsning och fördjupning bjuder Renman på expansion och bredd. Här finns en outtalad önskan att belysa så många aspekter som möjligt i Petterssons berättelser på en gång. Eller en oförmåga att välja och avgränsa.

Ett av problemen ligger på en mycket grundläggande nivå. I inledningskapitlet anger Renman att hon kommer att arbeta induktivt samt att hon när läser utvalda texter vilka sedan anknyts till avhandlingens övergripande frågor. Riktningen är alltså från de enskilda texterna till mera övergripande frågor. Men genast därefter presenterar hon sina teorier och begreppen hon använder i sin analys. Vidare argumenterar Renman för mångfalden av perspektiv med utgångspunkt i materialet och skriver att ”i de båda analyskapitlen byggs teoridiskussionen ut genom ett eklektiskt införlivande av ytterligare teoretiska byggstenar” (s. 19).

Det är inget fel på ett induktivt arbetssätt, tvärtom: det kan vara ett riktigt bra sätt att strukturera en litteraturvetenskaplig avhandling. Nu arbetar Renman emellertid inte (endast) induktivt. Hon inleder med att presentera de teoretiska ingångarna före hon går till analysen (deduktion). För att sedan i analyskapitlen ta till flera begrepp med hänvisning till den analyserade textens kvalitet (induktion). Att hon arbetar både induktivt och deduktivt har sedan konsekvenser för analysens logiskhet.

Det redan nämnda kalejdoskopiska intrycket ökas ytterligare av att Renman i ett kapitel diskuterar valda avsnitt ur ett antal berättelser för att sedan studera samma avsnitt ur andra perspektiv i följande kapitel. Avhandlingens disposition är varken konsekvent tematisk, berättarteknisk, genreanknuten eller kronotopisk utan en blandning av flera ingångar och principer. Därmed blir inte heller analysen av de petterssonska texterna helt systematisk, något som Renman också själv påpekar. Strukturen ger även upphov till upprepning. Renman uttrycker visserligen en medvetenhet om dessa brister men drar inte några konsekvenser av sin iakttagelse. Istället argumenterar hon för en syn på berättelserna som ett textnätverk och menar att detta ”för med sig en struktur av upprepning, en i analyskapitlen återkommande omtagning av avhandlingens övergripande frågeställningar med avsikten att belysa texternas mångfaldiga epistemologiska uttryck”. (s. 15) Skillnaden mellan å ena sidan texternas egenskaper, å andra sidan hur analysen är disponerad grumlans till.

Ett annat problem är uppdelningen Renman gör i inledningskapitlet mellan 1. teorier om prosan i relation till kunskapsform och textnätverk (forskare såsom Fowler, Schaeffer, Bachtin, Keunen, Lavin) och 2. verktyg i analysen. I den första kategorin ingår begrepp såsom genre, genrenätverk, kronotop, dialogicitet, grotesk princip, den groteska kroppen. I den andra kategorin placerar Renman termer som biografi, dialogisk författarinstans, verklighet, värld, modern, modernitet, modernism – begrepp som ska belysa relationen mellan text och kontext. Denna uppdelning känns inte bara omotiverad utan går också mot gängse forskningspraxis där man härleder analysverktygen från de teorier man använder. Dessutom följer Renman inte sin egen uppdelning. Till exempel begreppet kronotop som ingår i kategori 1 är ett verktyg som regelbundet används i analysen. Därmed löses den stipulerade gränsen mellan kategorierna 1 och 2 i praktiken upp.

”För att belysa Joel Petterssons säregna litterära position mellan modernismen och den traditionella folklivsskildringen diskuterar jag författarskapet ställvis komparativt”, skriver Renman. (s. 18) Jämförelser med andra samtida författarskap ska bidra till kontextualiseringen av författarskapet. Nu menar jag att det ofta snarare är frågan om paralleller än komparation. Jämförelserna med de samtida finlandssvenska modernisterna fungerar nämligen ofta på ett illustrerande

sätt, inte direkt komparativt. En regelrätt komparation skulle ha krävt en mera ingående diskussion över betydelsen av de likheter och skillnader som träder fram. Däremot belyser parallellerna till samtida finlandssvenska modernistiska författarskap väl hur annorlunda och egenartade Petterssons texter är när de ställs sida vid sida med t.ex. Hagar Olssons, Elmer Diktonius eller Edith Södergrans texter.

Renmans analyser är komplexa, mångfacetterade och slingrande – de rör sig tämligen fritt mellan stort och smått, konkret och abstrakt. Ett återkommande motiv i författarskapet är en mor som arbetar vid sin vävstol. Detta motiv som angränsar till tyg, kläder och mattväv får här fungera som ett exempel på hur Renman läser Pettersson. Medan berättelserna är förlagda i ett konkret bondeliv är textens struktur mytisk, menar hon. I mattväv förvandlas gamla kläder från trasor till material i en ny matta. Denna förvandling går i sin tur mot den moderna linjära tidsuppfattningen. Mattväven ingår i en cyklisk tidsordning som utmärker den mytiska tiden. Hantverket, moderns vävna, fångar tidens gång samtidigt som något nytt uppstår. Det alldagliga arbetet med mattväven formar sig hos Pettersson ”till en berättelseväv i vilken den enskilda människans liv förankras i en vardag med mytiska dimensioner”. (s. 92) Detta tolkar Renman som Petterssons sätt att undersöka och ta avstånd till modernitetens alienationsfråga.

Mattvävning blir också till ett konstnärligt projekt: modern har ett eget system för hur mönstret i mattan ska se ut. Inte nog med det, mattväven involverar också bondefolkets liv och historia, men det är en individ som genom sitt skapande arbete lyfter fram folkets historia. Diktandet i sin tur handlar om att foga in människornas historia i en större berättelse. ”Ett sådant textskapande möjliggör ett undersökande av existentiella frågeställningar som tillhörighet och främlingskap”, skriver Renman. (s. 93) Denna tematik förknippar hon med den modernistiska traditionen som utforskar de psykologiska, etiska, politiska sammanhang och livsformer som ger upphov till känslor av avgrund. Övergången från text till kontext är emellertid inte helt övertygande. Däremot kan jag instämma med Renman när hon konstaterar att Petterssons texter genom detta tema motarbetar främlingskapets sammanhangslöshet. Mattvävandet har ytterligare en dimension som anknyter till begreppet berättelseväv: här omvandlas också det biografiska till dikt med hjälp av mytens omskapande kraft. Mattväv-

naden har med andra ord ytterst många dimensioner, den betecknar inte bara ett konkret motiv i texterna utan fungerar också i en överförd, metaforisk betydelse – Renman drar paralleller mellan mattvävna och textskapande.

En viss ojämnhet präglar Renmans analyser. I många fall är hennes textläsningar träffande och djupa, i några fall blir analysen en smula ansträngd. Läsningsen av det petterssonska skrattet som en strävan att undersöka sociala hierarkiska mönster är träffande och insiktsfull, medan försöken att anknyta skrattet till modernisternas revolterande är inte helt övertygande. En fin tolkning av skrattets topografi och dess rörelsemönster mister något av sin trovärdighet när man går tillbaka till Petterssons text och inser att Renman i sin läsning har förbiset en viktig dimension av skrattet. Skrattet är inte bara en strävan att undersöka och avslöja hierarkiska mönster i samhället och ett uttryck på subversiv revoltanda. Det är mer ambivalent än så. Det anknyter till en dödlig sjukdom vilket blodstörtning är ett tecken på.

Även som helhet är avhandlingen ojämn. Den erbjuder rikligt med ny kunskap om Petterssons texter samtidigt som den är teoretiskt överbelastad och till sin struktur amorf. Analyserna innehåller många fina iakttagelser, belyser författarskapet på ett mångsidigt sätt och kommer med nyanserade och träffande beskrivningar av det petterssonska materialet. Renman beskriver texternas rörlighet på ett nyanserat sätt, placerar en enskild människas historia i ett lokalt och i ett större historiskt sammanhang och visar hur Pettersson befattar sig med existentiella frågor av tillhörighet och främlingskap. Diskussionen av de existentiella frågorna i Petterssons prosa är belysande och beskrivningen av rörelse och gränsöverskridningar träffande. Avhandlingen ger ett exempel på hur skönlitterära verk kan fungera som kunskapsökande och -skapande projekt.

Undersökningen är i sin nuvarande form en litteraturhistorisk undersökning som utgår från Bachtin. Men här finns också aspekter som påminner om andra, nyare riktningar inom litteraturvetenskapen. Den finska litteraturforskningen har på sistone börjat intressera sig för författarpoesi. Även frågorna om relationen mellan etik och estetik samt litteraturens roll i epistemologiska sammanhang är ett växande forskningsområde inom litteraturvetenskapen. Att undersöka generer ur ett kognitivt perspektiv är även det en intressant och aktuell möjlig riktning. Det finns med andra ord

många spår Renman kan följa i sin framtida forskning.

Kristina Malmio

Fanny Sjö Dahl Lindgren, *Mellan förtrollning och avförtrollning: om vildmarksromantik i norrländsk litteratur*. Umeå universitet. Institutionen för kultur- och medievetenskaper, Umeå universitet. Umeå, 2025.

Att studera tidigare marginaliserad eller styvmoderligt behandlad litteratur genom att ta avstamp i en beteckning som använts nedvärderande är ett spännande, men inte helt enkelt projekt. Syftet med Fanny Sjö Dahls avhandling *Mellan förtrollning och avförtrollning. Om vildmarksromantik i norrländsk litteratur* (2025) är att ”kritiskt undersöka och pröva begreppet vildmarksromantik, dess olika möjligheter, innebörder och användningsområden i en norrländsk litterär kontext”, vilket konkretiseras i de två frågeställningarna ”Hur har begreppet vildmarksromantik växt fram och etablerats historiskt?” och ”Hur kan de fenomen som begreppet vildmarksromantik ringar in förstås på nya sätt med hjälp av samtida ekokritiska perspektiv och idéer om modernitetens framväxt?” (s. 10). Ambitionen är alltså både en begrepps- och litteraturhistorisk kartläggning och en fördjupad förståelse för ett antal både äldre och nyare verk med vissa gemensamma vildmarksromantiska drag.

Studiens teoretiska utgångspunkter utgörs av ekokritik, postkolonial ekokritik och modernitetsforskning. Teoretiker som Ken Hiltner, Kate Rigby och Val Plumwood tas upp vad gäller det ekokritiska perspektivet och Huggan & Tiffin angående det postkolonialt ekokritiska. Dessutom fungerar Kerstin Ekmans roman *Rövarna i Skuleskogen* (1988) som teoretisk dialogpartner, när skildringar av förändrade relationer mellan människa och natur analyseras i de äldre texterna. Vad gäller modernitetsforskning anlitas främst Sven-Erik Liedman och Marshall Berman, men även Max Weber och hans begrepp *förtrollning* och *avförtrollning* är centrala, liksom i viss mån Johan Edlunds *återförtrollning*. Dessutom lyfts Horkheimer och Adornos beskrivning av den med upplysningen förknippade ontologiska separationen mellan natur och människa fram som viktig.

Själva analyserna i avhandlingen är disponerade i två delar. Den första är i sin tur indelad i två kapitel,

varav det första, ”Receptionen av norrlandslitteraturen runt förra sekelskiftet” har fokus främst på mottagandet i dagspressen av Pelle Molins novellsamling *Ådalens poesi* (postumt utgiven 1897) samt av hans så kallade epigoner – Alfhild Agrell, Maria Rieck-Müller och Valdemar Lindholm. Sjö Dahl Lindgren tar i analysen av receptionen avstamp i Plumwoods respektive Graham & Tiffins problematiseringar av dikotomin natur/kultur. I kapitel 2, ”Vildmarksromantik och dess betydelse”, studeras sekundärlitteratur om Norrlands litteraturhistoria och förekomsten av begreppet vildmarksromantik både i dagspress och i facktexter, som exempelvis studier om Molin och andra Norrlandsförfattare. Kapitlet visar hur begreppet vildmarksromantik varierat i betydelse, men framför allt haft en negativ laddning i litterära sammanhang, i bemärkelsen osann och lättviktig.

Den andra delen utgörs av eko- och modernitetskritiska närläsningar av själva skönlitteraturen. Kapitlet ”De som bor i skogen” behandlar de äldre verk som kommit att representera vildmarksromantiken – Molins *Ådalens poesi* (1897), Agrells novellsamling *Nordanfrån* (1898), Rieck-Müllers roman *Mellan haf och fjäll* (1901) och Lindholms novellsamling *När Skogen dör* (1901). Dessutom fungerar alltså Kerstin Ekmans *Rövarna i Skuleskogen* (1988) som dialogpartner i detta kapitel. Sammantaget pekar analyserna ut en samhälls- och modernitetskritisk aspekt i dessa litterära verk, som i hög grad tidigare negligerats eftersom de avfärdats som just vildmarksromantiska i negativ bemärkelse. Framför allt är det exploateringen av naturen som Sjö Dahl Lindgren menar problematiseras i berättelserna, bland annat genom skildringar av folketro och magiska väsen. Här framhålls att det inte handlar om en enkel idealisering av det förflutna eller idén att det går att vrida klockan tillbaka, utan att texterna implicit visar på andra tänkbara vägar.

I sista analyskapitlet, ”Spår av vildmarksromantik i samtida norrlandslitteratur”, behandlas nutida romaner, som knyter an till samma tradition: Stefan Spjuts *Stallo* (2012), Mats Söderlunds *Hotet* (2018), Kerstin Ekmans *Löpa varg* (2021) och Nina Wähäs *Testamente* (2019). Analyserna pekar på att skildringar av natur och magiska väsen även i dessa verk kan knytas till en slags modernitetskritik och att de skildrar alternativa, icke-hierarkiska sätt att se på relationen mellan natur och människa.

Därefter sammanfattar Sjö Dahl Lindgren i en slutdiskussion undersökningen av hur begreppet ”vildmarksromantik” formats och definierats i re-